

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

CSONKA, Gábor

Afrikai summázata / Summary of Africa

Eredeti közlés /Original publication:

By vanderboy, 2015. január 14., szerda, 11:34

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.002.052

Dátum/Date: 2017. március / March 19.

filename: csonkagabor_2015_AfrikaSumma

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

CSONKA, Gábor: Afrikai summázata / Summary of Africa, *AHU MATT*, 2017, **pp. 1–22.** old., No. 000.002.052, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Interneten / At the internet

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, egy hosszú időn át Afrikában utazó magyar tapasztalatainak összegezése, az afrikai embereket súlyosan elmarasztaló megállapítások, az írásmű mint negatív példa, a Magyar Afrika Tudástár szerkesztőjének megjegyzéseivel

African research in Hungary, the amount of experiences by a Hungarian travelling for a long time in Africa, seriously damning findings of African peoples, a writing as negative example, the comments of Editor of the Hungarian Africa Database

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK-, DOKU-
MENTUM- ÉS ADAT-TÁR / THE FIRST HUNGARIAN FREE
ELECTRONIC SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS,
STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* Magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára / Writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* Az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött. / The materials in the database are free but access or downloading are subject to registration.

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig. / The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

AFRIKA SUMMÁZATA

CSONKA, Gábor

(By vandorboy, 2015. január 14., szerda, 11:34)

Kérem vigyázzanak a cikk elolvasásakor, gyengébb idegzetűeknek nem ajánlom, mert olyan szóhasználatot alkalmaz, amely párbeszédre provokál, s olyan gondolatokat tartalmazhat, amely eltér a köz véleményétől – akik még soha nem töltöttek (utaztak) több mint másfél évet Afrikában. Jómagam 38 afrikai országban utaztam, ez az írásom a Tanzánia alatti régió 8 országáról levont tapasztaltatom esszenciája. Ezt a cikket 2006-ban vetettem papírra... de még nem kopott meg, úgy látom, az aktualitása. Sajnos!

Alapvetően szeretem az afrikai embereket, s máig a legérdekesebb kontinens Afrika, amelyet meglátogathatok.

Ezt szükséges az elején leszögezni, mert ha végigolvassatok, akkor vélhetően nem ez a képzetetek támad majd. Lesz olyan, akinek előítéletei vannak, nekem utóítéletem... ezt osztom meg veletek.

Iszonyú aranyos emberek tudnak lenni, különösen az öregek. Igaz, hogy belőlük alig van már, mert a várható átlagéletkor Afrikában 38 év körül van (de jó, akkor meg nekem van 3 évem – persze ez meghosszabbítható, ha elhagyom Afrikát).

Tényleg mindenki akar veled beszélgetni, mosolyognak, gyerekek integetnek vagy kővel dobálnak, ha meglátnak, köszönnek, megkérdezni ki vagy, elkísérnek mindenhova, stb. Mert idejük van. Csak az van (mint említettem 38 év). Szóval, szeretem az afrikaiakat, de ne akarj tőlük semmit, mert akkor nem fogod szeretni őket, s ne dolgozz velük, mert akkor az elmegyógyintézetben kötsz ki (vagy az adósok börtönében). Afrikát szerencsésebb más szemmel nézni... !

Kelet-Etiópia, Harar

Át kell hangolódni, levenni európai szemüvegünket, és megértetni magunkkal, hogy a 'time is money' szlogenje itt új köntöst ölt: time is just time. Szóval ha bármit akarsz, akkor neked is *szánnod kell rá időt*, a racionalitást, hatékonyságot el kell felejteni. De mivel van idejük, ezért arra is jut, hogy átbeszéljék a dolgokat, és konszenzus szülessen. Ezt hagyományosan a *local chief* (a vajda, a nagyfőnök, a bölcs stb.) vezényli le, de működik kisközösségi szinten is.

Viszont ha valaki meg akar gazdagodni, akkor Afrikában a helye. Itt bármit el lehet adni pofátlanul drágán. Persze otthon is, de nem ennyire pofátlanul. Mert otthon van verseny, esetleg fogyasztóvédelem, szabályok, emberi jogok (vagy legalábbis).

Zene – no igen, ehhez van tehetségük, énekesekben nincs hiány, iskolában, templomban, tüntetésen énekelnek és táncolnak. A zene mindenkié. Persze amikor népzenei keresek, akkor semmi sincsen. Van tuc-tuc gagyi kivitelben, de az egyedüli lényeg, hogy jó hangos legyen és gyors.

Afrikában mindenki *egy nap alatt akar meggazdagodni* (tudjuk, a nyolcvanas évek balatoni vállalkozóinak az attitűdje.) Erre a mondatomra kirablóim sűrűn bólogattak, hogy tényleg így van. Akkor még nem tudtam, hogy rajtam mutatják majd be. Ez megint csak a rövid távú gondolkodásra vezethető vissza. Ha van valami, akkor azt foszszuk meg, taroljuk le, vágjuk le. Pedig hosszabb távon tart, ha mindennap megfejik, meglocsoljak, esetleg ültetnek egy másikat. Itt a gazdagságot esőnek hiszik, hogy csak úgy jön, és természetesen tenni (erőfeszítést) érte semmit nem kell (nem is akar). Szóval, ha mindent lerombolódik, minden elenyészett körülötte, akkor meg az van. Az is jól van, jön a hét szűk esztendő, volt már, hogy kibírták, most miért ne? Meg egyébként is jön majd valaki, aki segít, vagy akitől elvehető.

A piacon kétszeres az ár, mert kettővel tudnak szorozni, de 0.2-vel már nem. Inkább sűrű fillér, mint híg forint, ez eleve kizárva.

A rövid távú gondolkodást mindig a klímára vezetem vissza, mert itt nincs tél, s mindig akad valami, csak fel kell törni a kókuszdiót, vagy lelőni egy elefántot.

Európában mi kapjuk a hosszú telet, s ha hegedülünk tücsök módjára egész nyáron, akkor télen megfagyunk és / vagy éhen halunk. Ezért a fehér ember hosszú távon kell és képes is gondolkodni / látni. Ez lehetőséget ad arra, hogy tervezzen, üzletet építsen fel, s lássa a jövőt. Ez, mint már írtam, a házassági szokásokban is tetten érhető, mert Afrikában a férfi fizet a nő családjának, hogy öreg napjaik be le-

gyenek biztosítva, ha a cseléd (lányuk) elmegy. Európában a nő családja adta a pénzt, hogy az új generáció biztosabban túléljen. Ez a jövőorientált világgép.

Djibouti, a hatalom őrei... akik próbálták megakadályozni, hogy bejussak

Afrikában a *rövid távú gondolkodásra* vezethető vissza a korrupció is, hiszen a vezető nem tudja, hogy ki mikor löki őt ki a hatalomból, így ma kell megtollasodnia. Így elkótyavetyélik az országot, hogy ő anyagilag biztonságba tudja magát mielőbb. Afrika a leggazdagabb kontinens, mert ásványkincsekben a leggazdagabb, kiváló klímája van, s a lakosság többnyire még nem szaporodott túl.

De a fenti okból kifolyólag egy szegény kontinens, mert a vezetői megvehetőek, így a nyersanyagok és a mezőgazdasági termékek feldolgozatlanul jutnak külföldre, s ott növelik a gazda(g)ságot. Ha hosszú távon tudnának/mernének gondolkodni, akkor saját feldolgozóiparuk lenne, s így munkát adnának embereiknek (nyilván az nem kell nekik), fizetést kapnának, adóznának, amit ismételt fejlesztésekre lehetne fordítani, míg a feldolgozott árukért is magasabb árat lehetne kapni, s azzal is gyarapodna az ország. S ha a gazdaság pörög, akkor a vezetők széke sem remegne (lásd: Kína, Vietnam). De ez Afrika, itt nincs jövőkép, csak MA van, és minél többet akarok, ha van rá mód – attitűdje.

Szudan, karima, ahol több piramis van, mint Egyiptomban

A politikus papírról olvas, mert persze *önálló gondolata neki sincsen*. De legalább folyékonyan, hangsúlyozva olvasna. No de persze ilyen oktatási viszonyok mellett mit is várhatnánk. Meg itt a pozíciók nem a képesség alapján osztódnak, hanem urambátyám vagy mozgalmári alapon. Vagy hogy ki tudott több embert kivásárolni, esetleg eltenni láb alól. Aki ettől különbözne, azt felemészti a rendszer, és elmenekül. (lásd értelmiségieket).

Nincs szociális érzékenység (max. a szélesebb családra terjed ki), mert abból nem lehet meggazdagodni. Pontosabban lehet, mert külföldi segélyek mindig voltak, s azokhoz úgysem jut el, akik rászorulnak, mert akiknek a kezén keresztülmegy (dehogyan megy, eltűnik), azok a maguk hasznára fordítják. Csóró-ék úgyis túlélnek, ha meg nem, akkor úgysem tud reklamálni.

Az adatok, hogy Afrikában az átlagkereset napi 1–2 dollár, az csak úgy jön ki, hogy a statisztika számokkal tud csak dolgozni. Az országokban a lakosság zöme önellátó, így pénzmozgás nincs, ha van is, akkor nem lekönnyvelt. Így a statisztikák abból a szűk rétegből átlagolódnak, akik állami gondozásban, elnézés, állami alkalmazásban vannak.

Guinea Bissau ex president

Még ízelítő Afrikáról. 1945–1990-ig a polgárháborúk során 4 millió katona halt meg, de közben 14 millió polgári áldozat is volt, miközben 48 millió civil halt meg saját kormányuk miatt. De ez mind semmi ahhoz képest, ami a *structural violence* miatt következett be: 79 millió emberi élet!!!

Afrika nyersanyagai

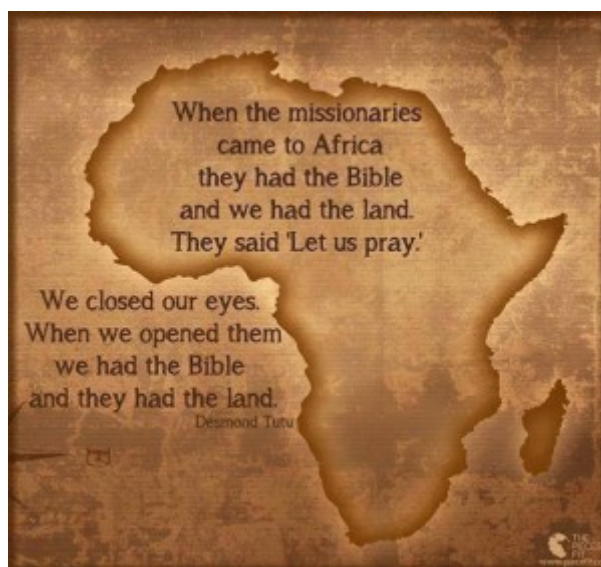
Afrika nyögi a függetlenségét, meg bizony gyerekcipőben járnak! 1990 óta csak 5 millió áldozat, boldog békeévek.

De az afrikai újságíróknak is van humoruk, s az Afrika Day kapcsán írták: Ez a nap a diktátorok napja, akik a 3., 4. periódusukat töltik a hatalomban. Ezen a napon vezetőink emlékeztetnek arra, hogy össze kell fognunk, hogy védjük a szuverenitásunkat (míg ők védik a svájci bankszámlájukat).

Ezen a napon vezetőink emlékeztetnek arra, hogy emlékezzünk afrikai identitásunkra, (mely meggátolja, hogy kifejezzük demokratikus nézeteinket vezetőinkről)

Ezen a napon vezetőink emlékeztetnek arra, hogy ellenálljunk az új-gyarmatosítási törekvéseknek. (Ami keletről jön az OK! – értsd Kína)

Ezen a napon vezetőink emlékeztetnek arra, hogy hálásaknak kell lennünk, hogy saját fajtánk nyom el minket.

Afrika and Bible

Ha az ember fizet (általában sokat!) valami szolgáltatásért, az nem azt jelenti, hogy kap is valamit cserébe. Ez csak azt jelenti, hogy a pénzt elteszik, és semmi nem kerül vissza a projectbe, semmi fenntartás, javítás, fejlesztés. Viszont lesz kocsi, telefon és sör belőle.

Afrikában mindenki *middle man* (közvetítő) akar lenni, mert úgy kaszál a legtöbbet, munka nélkül, mert senki nem akar dolgozni. Így kézen-közön minden drágává válik, főleg ha importálniuk kell, mert senki nem termel.

Amikor kinyomnak egy pénzt (esetleg érmet), már akkor nem ér semmit. (úgy tűnik, hosszú az átfutási ideje a nyomdának.)

Egyetlen motivációjuk a pénz. Idealizmus nincs. Na jó, elvélte van. Munkát inkább nem. Munkát véletlenül sem azért csinál valaki, mert érdekli, szereti, tanulhat belőle. Kevés ilyet láttam. Csakis a hétvégi boríték miatt történik a munkavállalás. Nem munkáról beszéltem, mert arról fogalmuk sincsen. Inkább úgy fogalmazhatok, hogy munkahelyük van. Ahogy Hofi mondaná: dolgozgatnak. Még jó esetben megjelennek ott. Fizetésnapon biztos. Engem kimondottan idegesít, ha valaki (jó) fizetést kap azért, hogy rabolja az időmet, mert például a *tourist info*-ban általában semmiről nem tudnak, semmilyen kérdésemre nem képesek válaszolni, ha mégis, akkor az téves. És szürcsölik a kávéjukat. Milyen jó, hogy nem kell itt élnem, és szembesülnöm a súlyos hivatali bürokráciával.

Chad, kis protein senkinek sem árt...

A munka csak akkor megy, ha valamely főnök ostorral áll a hátuk mögött és ösztökéli őket. Gondolhatnánk, kiváló rabszolgák, de ez sem feltétlen igaz, mert ha motiváltak, sem képesek a hatékonyságra. Értéktéremtésben, folyamatmenedzselésben, stratégiai gondolkodásban nagyon rossz az általános társadalmi kép.

Zimbabwe volt Afrika kenyereskosara. Ami 20–40 éve működött, virágzott az nem kellett. Most függetlenként tehetik tönkre az országot, felélték, elrontottak, ami volt a közösben korábban. S most a másét veszik el, történetesen a fehérek farmjait. Persze kompenzációra nem futja, mert felélték, s a kongói nép mészárosait pénzelní fontosabb, mint a saját népük éhezése megszüntetni. De populista lépésre szükség van, leölik a fejős tehenet, a jól működő farmokat, s csodálkoznak, hogy nincs ennivaló. De természetesen a földek egyharmada a hű bérenceknek jut, akik persze a ma hasznát nézik, s az öntöző csöveket eladják használt hulladéknak, műtrágyázni sem fognak, nem is tudják, hogyan kell használni, a traktorok is lerobbannak egyszer majd, s javítani minek, kézzel is megy, olcsó a munkaerő s csodálkoznak, ha nincs termés, megeszik a rovarok, kiszárad stb. Elvenni könnyebb. Azt gondolják, a fehér tapsol egyet, és gazdag lesz, pedig évtizedes izzadsága fekszik benne.

A paraszt megtermeli magának, ami a túléléshez kell, de persze nem lesz arra, hogy benzinre teljen, és elvigye a piacra, így marad az ínség, pontosabban lesz az ínség, mert bőség volt előtte. A fehér épített kórházat, iskolát, vizet fűrt és tárolt, s az éhség sem volt olyan akut.

Gambia, Sukut

Bizonytalanság. S hogy ezek után a külföldi tőke sem jön? Ki az a hülye, aki pénzt tesz ide, aztán jön a kapzsi *number 1 mohó*, és elveszi egy mozdulattal. Még maguk a hűbéresek sem tartják itt a pénzüket, hanem svájci számlájukon inkább. Hátha jön egy másik mohó. Alkalmatlanok persze a vezetésre, de amit meg lehet, az elrabolják az országból, mert aztán esetleg más szelek fognak fűjni. Aztán az új seprű újra a régi nótát fűjja. Hiszen neki is erősnek kell látszania, nehogy a régi nyaloncnokok visszavághassanak. Aztán már mindenki a trónért harcol, mert ott büntetlenül lehet garázdálkodni, s ez meg csak a szoft verzió, mert itt nem mészárolnak már le milliókat, mint legutóbb Ruandában 3 hónap alatt!! Itt elég megfélemlíteni őket, a többit kivásárolják, vagy ígérgetnek nekik. S ezt tehetik addig, míg nem elsivatagosították az országot. Még a földanya is tartogat nekik érceket, ásványokat, amit el lehet kótyavetyélni, segélyeket is kapnak a szép nagy szemű gyerekekért, lelkes önkéntesek is mindig beáldozzák a tudásukat, munkájukat, magukat, hogy pár év múlva lássák, befeczelt energiáik elfecsérlését, mert nem képesek az önálló munkára.

Ivory coast, mannn

Haszonelvűség. Afrikában az önkéntes munka ezért sem értelmezhető, mert ha tesznek valamit, akkor pénz is jár érte. Vagy valami haszon. Nincs semmi lelkesedés, elköteleződés, tenni akarás. (A változtatni, fejlődni akarásról szó sem lehet.) Arra mennek, amerről több haszon várható (minél kevesebb erőfeszítés révén.)

Ha valamit nem tudnak megcsinálni, akkor inkább elhagyják, nem mutatják ki, hogy nem tudják, hogyan kellene. Nem kérdezik meg, hogyan kellene megcsinálni, mert ezek szerint tanulni szégyen.

Voluntarik (európai önkéntesek) ássák a pöcegödröt az iskolának! De nem jut eszébe senkinek sem a faluból segíteni, nehogy már esetleg megtanuljak, hogyan kell ásni, esetleg a gyerekek ne kapjanak vérhasat.

Megkezdett bármilyen project rögtön leáll, ha elmennek az európai önkéntesek. Semmi nem történik azután, s a sok energia és pénz (a fejlett országok adófizetőinek milliárdjai) mind a semmibe vesz. Pontosabban a probléma halmozódik, mert az újszülöttek Semmelweisnek köszönhetően életben maradnak, a segélyeknek köszönhetően fel is nőnek egy darabig.

Niger, ayuru, piac nap

De aztán? Kell még több ételt adni, jönnek (újabb) lelkes önkéntesek... míg meg nem halnak. Vagy megerőszakolják, ha nő.

Miért is csinálják, ha maguk az érintettek nem akarnak változtatni léhelyzetükön???? S ezt komolyan kérdezem! Költőien..

Igen, Afrika, úgy tűnik, *nem akar erőfeszítést tenni semmiért sem*, azért meg főleg nem, hogy az életminősége javuljon. Persze ez a szó, hogy minőség, megint csak Európából értelmezhető. Ha van valami haladás (megint egy értelmezhetetlen szó a számukra), az addig van, amíg valaki tolja, utána lerobban. Karbantartani nem fogja, javítani meg pláne nem.

Afrika kiélvezi az életet, felél mindent maga körül, míg Európa erőfeszítést is tesz azért, hogy élvezhetővé tegye az életüket.

Senegal, Dakar – telekocsi, fele költség

Esztétikai érzék (vagy inkább a szég megőrzésének igénye, másként kíváncsi nem létezik körükben. Az plusz befektetett energia, nem érti, miért is kell. Ami (számunkra) kellemes, szép született, az ott pusztul el, ahogy van. Nem fér az agyukba, hogy valaminek nem csak funkciója van. (Na jó, a nőnek legyen formája. No de ez sem igaz egészen, mert vannak, akik 5 éves kislányokat és 80 éves nagymamákat erőszakolnak meg. Nap mint nap!)

Soha nem válaszolnak a feltett kérdésre. Pontosabban nem a feltett kérdésre válaszolnak. Pl. xy helyre megy a busz? Igen – a válasz. Aztán csodálkozom, amikor megérkezem valahová, hogy azonnal egy

másik buszhoz irányítanak. Vagy amikor kérdelem, mennyibe kerül egy sms küldése. Ekkor elkezdik mondani, hogy ugyan nincs egység a telefonján, de ha veszek, akkor annyit beszélek, amennyit akarok. Tényleg nem komplex kérdésekkel jövök. No meg az is sokat elárul attitűdjükből, hogy fogalmuk sincsen, mennyibe kerül egy perc beszélgetés mobilon. Nincs előre tervezés (gondolkodás), addig használják, amíg tart. Utána, ha bajban vannak, nem tudnak telefonálni. Sebaj, a mobil ügyis csak státusz szimbólum. Látszani kell.

Nem mondják, hogy nem tudom, (nem egyenesek???), ehelyett elkezdenek gondolkodni (úgy csinálnak), törni a fejüket, hogy mit is kellene mondani. Csakhogy mi/én, hülye európai hajlamos(ak) vagyunk azt gondolni, hogy az idő pénz, s ők ilyenkor rabolják az időmet. Nekik az idő az idő. Az van. Ez van.

Hazudnak – a mi terminológiánk szerint –, ugye Lao Ce bölcsességét viszont ők tudják: az igaz szó nem kimondható. Megint csak látszani valaminek, ami nem ő / az.

Elvenni valamit mástól nem elítélendő gyakorlat, sőt, államilag támogatott foglalkozás, mert a rendőrség hasznavehetetlen. Ők persze elveszik a hasznot maguknak, sanyargatva a polgárokat, lassítva a forgalmat, ellenőrizve a gumikopást, az utaslétszámot a buszokon, hogy levehessék a sápot. De ha bűnözőkkel állnak szemben, akkor nem tesznek semmit. Vicc, de igaz, hogy nincs számítógépük, de ez érthető akkor, ha tudjuk, telefonjuk és CB-jük sincsen, s ha akarsz valamit, akkor neked kell elmenni a rendőrért, és furikáznod őket. De persze az a legjobb, ha el is kapom magam a bűnözőt, s hogy rövidre zárjuk a folyamatot az a legjobb, ha magam is büntetem meg. Igen, vissza a kőkorba.

A Tudás nem érték. Tudják (esetleg) a dolgokat, de nem értik. Meg sem próbálják. Beléjük verték, hogy *How are you? I am fine!*... és ennyi. (Ahogy egy tudós mondta, *they have limited mental capacity*). No persze erre az oktatási rendszer is rájátszik, mert akik nyugaton tanultak, egészen más hozzáállást tükröznek... de most ugye nem róluk beszélek. Már tényleg kezdem azt hinni, hogy agyilag képtelenek felfogni dolgokat, s kezdek arra vetemedni, hogy azt gondoljam, hogy a darwini szelekció az európai emberekénél az évszázadok során támogatta/kiválasztotta a tanulásra fogékonyabb egyedeket. Magyarul, a nyugati civilizációban a tudás érték, hatalom és erő. Ez lett a túlélés, a jól élés kulcsa. Afrikának erre csak 100–200 éve volt csupán, így azo-

nos oktatási feltételek esetén is a fekete bőr alatt motiválatlan lény szíve dobog. (lásd az USA oktatási statisztikáit!)

Meg sem próbálhatjuk feltenni azt a kérdést, hogy: mit gondol erről vagy arról. *Nem gondol.* Persze senki soha nem tette fel nekik ezt a kérdést. Megmondták neki, mit tegyen és kész. (Ez is irritálhatja olvasóimat, de a többség sajnos ilyen, rengeteg okból kifolyólag, amiket már részben említettem.

Afrika *nem inventive*. Semmit sem sajátítanak el maguktól. Mástól sem. Ha egy ázsiai lát valami ötleteset, másnap már megszervezte, legyártotta, forgalmazza. Afrikában (Mozambik) cukornád túltermelés van, eladhatatlan a cukor, rágsálják is a nádat, de véletlenül sem látni, hogy kipréselnek a levét, s azt árulnák. Pedig olcsóbb és jobb, mint a coca cola, és munkát (na jó, az nem kell nekik), szóval megélhetést is adhatna az embereknek. De nem. Ázsiában viszont minden utcasarokon ihatunk egy pohárral.

Nem kreatívak, nincs problémamegoldó képességük, nem önállóak. Millió példát hozhatnak, de csak egy közülük: fotóboltban a belső vitrin betörött. Ezért amíg be nem üvegezik újra (pár hétig biztosan várni kell rá), addig nem is árulnak. Meg sem próbálják átcsoportosítani a dolgokat, s meg amikor külön kérem, akkor sem hoznak ki semmit akár csak mutatóba is.

Aztán meg csodálkoznak az afrikaiak, hogy a kínaiak meg a marológép kezelőt is Kínából hozzák. Mert az ott van időre, dolgozik is (hétvégen is), s nem kell külön rabszolgahajcsár a háta mögé.

Afrika felső és középosztályainak élete

Az erőt, a dominanciát ki kell mutatni. A szupermarketben tábla figyelmezteti vásárló társainkat, hogy maguk tolják a bevásárlókocsit, és ne az őrt csicskáztassák. Mert ugyebár a fekete nem tudja magát megkülönböztetni a színével, így a viselkedésével próbálja az pótolni. Leszól, lenéz, várokoztat, véleménye van ugyebár, amit papírról olvas, mert beszélni és gondolkodni nem tanult meg az oktatási rendszernek is köszönhetően.

Egy dél-afrikai viccet citálva: Mi a különbség a turista és a rasszista között?? Egy Óra! (mert egy óra múlva rasszistává válik).

Miért van az, hogy az átlag kedves segítő, mosolygós, míg mire újjgazdag lesz, új-pozicionista, átfordul sebzett elefánttá. Persze még

szaros a seggük, de ki kell mutatni, hogy kik ők, ami meg mindig abból áll, hogy felesége, marhája van.

Pazarlóak. Amint megtehetik. Villája felépül, jeep-el jár, csillog a cipő és illatozik a bőr, csillogásra telik, de vízcsapra nem, a falakra festés és glettelés is ráférne. Karácsonyfa meg feldíszítve, tv szól egész éjjel, s a lámpák sem alszanak el. A konyhában az edények a végüket járják, és vízbe grízt esznek naponta (leginkább kézzel). A TV, magnó, rádió egy időben zajong, miközben szót igyekeznek váltani egymással, gyerekek rohangálnak. Állandó vibrálás, biztos, hogy nem az otthon érzést juttatják az eszembe.

No meg, *feka* feleség sem kellene, elképesztő, hogy *mennyire tudják unni az életet* és mennyire *érdeklődés nélküliek*, már-már idegesítő. Pedig értelmiségi családról van szó. Gyerekeik pedig tényleg csak azért vannak, mert jöttek, s szaporodni kell. Amennyire semmi figyelmet nem szánnak a gyerekeikre, az már szinte fájó. De ugye kifelé virítani kell, haj belőve, műhaj, krémekből sincs hiány. Az vagy, akinek látszol (akinek-aminek hisznek) – a kulcsmondata az afrikaiaknak.

Iskola – természetesen szegényes. Zimbabweben segély kukoricából főznek ebédet, sokan csak ezért járatják iskolába a gyerekeiket. Motiváció! Természetesen könyvek is csak mutatóban, minden soka-dik gyerekre jut egy. De persze a tanárok tőlem kérnek pénzt a telefonvonalra! Majdnem rájuk borítottam a vizet! Ja, azt nem, mert az nem volt az egész 600 fős iskolában, se wc! Nos a tanároknak ennyi közülük van a diákokhoz, mondhatnám önzőnek is őket, érdektelenek...

Az oktatás ismétlés, beléjük verik. Hogy mit? Arról fogalmuk sincs, de egy két ha, jön a policáj.

Felelősségtudat hiánya. Gyereket simán ott hagynak másra, minden előzetes értesítés nélkül pár napra. Értesítéssel akár *for ever* is. Fehér ember kutyájáról is jobban gondoskodik, esetleg oda készíti számára a vizet és a kaját.

Afrikában azt gondolják (tényleg rossz ez a szó), *azt hiszik, hogy a gyereknevelés el van intézve azzal, ha nem felejtettek el enni és inni adni a porontyaiknak.*

A gyerekek meghalnak az unalomtól, mert semmi játéuk sincsen, hiszen sok pénzbe kerül (természetesen fodrászra, mobilra, taxira akad pénz). Eszükbe sem jut, hogy maguk készítsenek játékot (kivétel falun a pet palackból készült autócska). De persze ezt senki nem tanította

meg nekik, s így marad a TV üressége, s persze hogy rendetlenek, mert zsugorítják az agyukat, és nem törődnek velük.

Mondhatnánk hogy *önző társadalom*, amelyben mindenki magára gondol, de igazából hagyományosan ez nem így van. Itt a tesóm (testvérem) gyereke az enyém is, a nője... hm, nem tudom, ezt nem kötik az orromra.

A Nő. – az nem más, mint egy vagina. Bocsánat, nem. Vagina és cseléd. Ja, és verni is lehet, és nem is szégyen. Meg soha nem élvezték még a szexet, de a gyerek jön. Kettő, három. Idejük van rá. Ha addig együtt maradnak. Alig van olyan család, ahol van papa is a gyerek mellé, hamar eltűnnek a pasik. *No responsibility*, nincs semmi felelősségtudat. Semmi. Viszont a hímnek (elnézést, hogy így jellemzem őket), mindenképpen van több nője. Itt persze tovább el a tradíció! Attól nagy ember valaki, hogy sok felesége van. Igaz, ma már nem felesége, mert azt már nem tudja megfizetni, mert ugye az pénzbe kerül, s ezúttal inkább csak látszanak pénzesnek, minthogy azok lennének. De egy éjszakára azért futja. Meg italra és pár szép szóra, amíg tele van vérrel.

Mivel a feleség csak teher, no meg fizetni is kell érte, így már inkább *csak szeretők vannak*, s az ugye nem számít, ha utána megszül pár gyereket, mert az őt nem érdekli. A lényeg, hogy még egy rovátká lehet a listán, míg esetleg a nő már dögrovásra kerül. Merthogy menynyi szenvedést hagy maga mögött, azt leszarja. Mit eszik majd az a szerencsétlen kölkök, nem számít, mert addigra már éppen másfelé vadászik. Vagy ugyebár a másét vadássza. A nő meg úgyis arra fordul, ahonnan reménye van egy kis figyelemre, létbiztonságra, pénzre. Persze aztán rádöbben, hogy újra pusztán csak megdugtak, s ha pechje van, jön egy (még egy) csemete, és esetleg a nagy veszély: az AIDS. S mire eszmél, már a pasi tűnt is tova, gyereke is a nyakán, s járhat orvoshoz is. No de miből? Persze a nő is szívbjaj nélkül árvaházba teszi, jobb esetben a nagyira ruházza a kölköt, mert valószínűleg ilyen előzmények után nem is érzi a sajátjának. S így a 11 milliós Zimbabwének van 600 ezer árvaházi lakója. Közülük minden harmadik HIV pozitív. Fényes jövő.

Kórház – azt nem tudom, de szinte biztos, ha műtenek, akkor neked kell vinni a vért. S ha van eszed, akkor az orvost is, mert az oktatási rendszer ugyebár... szar.

A kórházakban naponta néhány 5–6 éves gyerek kerül be nemi betegségekkel. Amikor firtatják a mamát, hogyan lehet, akkor persze fedezik a férjüket, aki megerőszakolta a gyereket.

Étel – teljes igénytelenség – vízbe grízt képesek enni minden nap. Ha van más is, akkor is vízbe grízt esznek. Só és egyéb fűszer nélkül. Itt az evés nem gasztronómiai élvezetet jelent, hanem csak annyit, hogy az éhségérzet elmúljon. Meg valami tűzön sült/főtt húst. Bizony ezer évek kellenek, hogy kialakuljon valamilyen magasabb kultúra. S az törekeny is, mert elég egy inséges időszak, háború, barbár nép, s máris újra a kőkorból vagyunk.

Ennek egyik jele, mit már említettem talán Mozambik kapcsán: a homokevés. Nem vicc, ízesítik sóval, borssal, és a terhes nők fogyasztják. Dél-Afrikában kő-variációban is megtalálható a piacokon, habár már a tiltott szerek listájára került. Persze lehet pillangó babokat is kapni sültve, jó fehérje forrás, és én tradicionális ételnek tekintem, mert ugye a vízbe gríz, az már európai hozomány, hiszen a kukorica dél-amerikai szerzemény.

De vannak *újítások* is, pl. nylon zacskóban sütik a rántottát! Szerinted megolvad a műanyag? Fogadjunk, soha nem próbáltad meg. Szerintem zseniális.

Reggelente a fagyott tejet olvasztják, forralják a zacskót a rezsón. *Nem gondolkodnak előre*, hogy előző este kivegyék a mélyhűtőből.

Befőttés gumiról rögtön a pénzköteget összefogó gumira asszociálnak. Ők arra használják, mi befőttés üvegekhez. Talán ha nálunk is nagyobb lenne az infláció, mi is arra használnánk. Foggal nyitják a sört. Nem macsóságból, nem virtusból.

Netkávézóban, fodrásznál, hegyi menedékházban 20 éves magazinokat lapozgathatunk. Mondom, időutazás ez az Afrika. Vissza a kőkorból.

Természetesen van elefánt, krokodil, víziló, babboon, drága szafari és zéró turista. Mert itt lenni drága mulatság, de tudjuk, hogy Afrika egy nap alatt akar gazdaggá válni, így a kemping gyakran 200–400 dollár per éjszaka!!! De egy pár négyzetméter homokot a semmi közepén is 10 dollárért adnak, így nem csoda, hogy az elmúlt 4 hónapban csupán 7 éjszakát voltam guest house-ban (el is tűnt a pénzem), és 3 éjszakát kempingben. Itt most a telet nyomják, éjszaka gyakran 4–8 fok, de szerencsére az esős időszak már elmúlt, így a csillagos ég és az álmaim még az enyémekek.

Biztosan sok ezer dolgot kihagytam, emlékeztessetek rá, hogy arra is figyeljek esetleg. Majd még fészülgetem egyszer, de azért szeretnék valamit megosztani az itt léteimből, meglátásaimból veletek, főleg hogy milyen itt az élet. Hogy mit láttam, azt majd diavetítésen láthatjátok, ha hazaérkezem. Eddig Lesotho, Namíbia és Malawi a legígéretesebb, kíváncsi vagyok, mi lesz Tanzániában és Kenyában.

Szívesen várok bármilyen reakciókat. ...Persze lehet véleményt is ütköztetni (sőt, kell is!). Provokatívan írtam, mert erre tudok kisajtolni reakciókat. De mielőtt bárki lerasszistázna, érdemes elgondolkodnia, hány évet élt kint, melyik országban, negyedben, mennyi pénzért, s kikkel vegyült. Én alulról láttam a dolgokat, megszenvedtem értük, 1,5 évet utaztam már itt, érdekes kontinens, az biztos, de nem nekünk való az a társadalom. Persze próbáld ki te is mindenképpen.

Lehet úgy visszajönni Afrikából, hogy csak ámulunk, milyen kedvesek az emberek, meg hogy milyen szegények (szerintem a szegénység érzete mentális eredetű), de akkor nem látták, és nem értették meg Afrikát. Vagy nem voltak itt. De ezek után lehet, hogy nem is lesznek??

Gábor Csonka – vandorboy --- From Malawi 2006, Jó nyarakat nektek!!

Ezúttal élünk azzal, amit az itt közreadott írásmű (blog-bejegyzés) befejezéseként annak szerzője megjegyyez: *Szívesen várok bármilyen reakciókat.*

Mindemellett ennek az afrikai tapasztalatokat summázó elmefuttatásnak, amelyet nem feltétlenül jószántunkból, inkább csak tanulságképpen, mint negatív példát, teszünk fel gyűjteményünkbe, szinte egyetlen megállapításával sem érthetünk egyet (még akkor sem, ha a szerzője bevezetőjében arra figyelmeztet, hogy azt a gyengébb idegzetűek ne olvassák el). Legfeljebb az utazási tapasztalatok bizonyos tényeit vagyunk hajlandó elfogadni. A summázat megfogalmazója többször is védekezik (sőt, már előre is!) a rasszizmus vádjával szemben. Mégis folyamatosan egyfajta primitív rasszista álláspontról ontja megalapozatlan kritikáit.

Szempontjainak, felvetéseinek zöme azért elfogadhatatlan, mivel mindazok a jelenségek, amelyeket Afrikából felnagyít, Európában és a világ más tájain is bőven megtalálhatóak. Másrészt teljesen értetlenül áll szemben az alig néhány évtizede a gyarmati állapotból felszabadult országok népeinek teljes (persze főleg a városi körülmények között tapasztalható) összezavarodásából, amelyet az egyébként világszerte konfliktushelyzeteket teremtő globalizáció hozott magával.

Amit pedig az afrikaiak „másféle” mentalitásáról (tudatlanságáról, a képességek hiányáról stb.) igyekszik sugallni, azt az immár (és zömében) több száz éves és máig európai–amerikai dominanciájú, bár mind gazdagabban afrikai tudósok részéről megfogalmazott afrikanisztikai kutatási eredmények, milliárd nagyságrendű publikáció-halmaz cáfolja. Tisztelt szerzőnk ostobácska és butácska, mi több, súlyosan felkészületlen közelítésmódja, szinte azt kell mondanunk, súlyosan felelőtlen és teljes egészében hamis következtetésekre sarkallja.

Ráadásul semmilyen rálátása nincs sem a művelődéstörténet, sem az ún. kulturális antropológia immár több évszázados tényanyagára és megállapításaira.

Különösen érzékelhető ez, akkor, amikor Afrika és a világ más tájai közötti összevetésekre ragadtatja magát. Emlegeti az ázsiaiak képességeit és szorgalmát. Kétségkívül a kínai kézműves kultúra régebbi, mint az európai. De éppen Kína belsejében legalább száz olyan törzs létezik (véltetően ma is), amelyek akár párhuzamba állíthatók az afrikai archaikus társadalmakkal. Hasonló törzsi világ létezett (vagy létezik még) a maláj félszigeten, az egykori Ceylon-ban (ma Srik Lanka), vagy az Andaman szigeteken, sőt Kanada északi részein (eszkimók), Ausztráliában (bennszülöttek) vagy Latin-Amerikában (különféle indián törzsek, nem az inka magaskultúráról van itt szó, hanem például a rendkívül archaikus körülmények között élő – vagy már csak élt – tűzföldi csoportokról!).

Másrészt, bár magam mindössze kétszer jártam csak Afrikában, akkor is a legfejlettebb Dél-Afrikában, hosszú éveken át Afrikában tevékenykedő magyar mérnökök elbeszéléseiből tudom, hogy egyszerű afrikaiak milyen kitartással képesek a tűző napon dolgozni kevéske táplálékkal a gyomrukban. Folytathatnánk a sort.

A tisztelt szerző egyébként valóban erőteljes vitákra sarkalló említéseit, példáit és megállapításait (ez tűnik ki írásából) vélhetően zömmel a sajnálatosan szétesett Zimbabwe urbánus környezetéből meríti, amelyek néhány esettől eltekintve egyáltalán nem jellemzőek Afrikára. Sőt, éppen a Tudástárban is olvasható olyan beszámoló, amely pl. a kenyai főváros (Nairobi) legszegényebb bádogvárosából tudósít arról, hogy a szegénység milyen ötletesen próbál túlélni a lehetetlen körülmények ellenére.

Még valamit: mint az áldott emlékű Tálasi István professzor egykori tárgyi néprajzi óráinak látogatója, emlékszem arra, amikor ő az egykori magyarországi mélyszegénység jellemzéséül megemlítette, a 19. század utolsó harmadában egykor Kodolányi János szülőföldjén az Ormánságban akkora éhínség volt, hogy a parasztok jobb híján megették az *anyagot*, mivel az tartalmazott némi szerves anyagot. Vagyis felhívhatjuk az európai képességek, tudás, kultúra és társadalom teremtes nagyszerűségében tobzódó kedves szerző figyelmét, a *mozambiki földevés* mint sajátos jelenség a mi hazánk történelméből sem hiányzik.

Utoljára hagytuk, mégis említenünk kell: a szerző stílusa időnként enyhén szólva alpári (ezért olvasóink elnézését kérjük), és bizony órákon át dolgoztunk azért, hogy a szöveg nyelvi és stilisztikai hibatömegét abból kivezzessük.

(bsz – 2017.04.01. --- és mindez nem tréfa!!!)